

NAVIGA – vzdialený prístup k e-knihám a e-časopisom

NAVIGA – remote network access system (e-books and e-journals)

Katarína ŠIMONČÍKOVÁ

Abstract

NAVIGA is a system for remote access to external online databases covering fulltext e-books and e-journals with high-level quality content. System extend offer of online information resources portfolio of the Slovak Agricultural Library in Nitra, especially monographs, encyclopedies and reference works. Represents a high user comfort in global network communication environment on platform 7/24.

Keywords

Databases, information resources, e-books, e-journals, remote network access, NAVIGA, information-scientific centers, Slovak Republic

Úvod

Slovenská poľnohospodárska knižnica pri SPU v Nitre, ako moderná akademická knižnica, neponúka len klasické služby (požičiavanie dokumentov, časopisov, klasické rešeršné služby), ale čoraz viac aj služby založené na využívaní moderných informačných a komunikačných technológií. Týmito službami sa snaží získať do radov svojich používateľov nielen študentov, ale aj pedagogický, vedecko-výskumný sektor a v poslednom rade aj podnikateľský sektor. Realizácia týchto moderných služieb je umožnená vďaka širokej podpore informačnej infraštruktúry, ale aj vďaka participácii knižnice v rôznych projektoch Európskej únie, prostredníctvom ktorých je nákup finančne náročných elektronických informačných zdrojov zabezpečovaný.

Systém NAVIGA

Slovenská poľnohospodárska knižnica už niekoľko rokov sprostredkúva pre svojich používateľov možnosť prístupu k elektronickým informačným zdrojom (ďalej EIZ) prostredníctvom internetu. Na svojej webovej stránke zverejňuje aktuálne prístupné databázy ako aj ponuky testovacích prístupov. V minulom roku, v mesiaci jún, zaviedla ako novinku službu TuKAN (Tunel K Akademickému Netu SIPK pri SPU), pomocou ktorej môže zaregistrovaný používateľ pracovať s licencovanými databázami aj mimo knižnice, teda je mu poskytnutý vzdialený prístup.

Knižnica o niečo skôr, a to v júli 2009, prišla so zaujímavou ponukou pre vzdialený prístup k externým EIZ. Vďaka spoločnému projektu desiatich slovenských knižníc „Vytvorenie siete s informačným prepojením vedeckých, akademických a špeciálnych knižníc vrátane ich modernizácie“, ktorý bol financovaný zo štrukturálnych fondov v rámci sektorového operačného programu Priemysel a služby, sa knižnica stala kontaktnou inštitúciou k registrácii záujemcov o prácu v systéme NAVIGA (<https://eiz.snk.sk>) a to na pôde **Informačno-vedeckého centra SIPK**, ktoré bolo zriadené ako špecializované informačné pracovisko na podporu prístupu k informačným zdrojom pre širšiu verejnosť. Gestorom tohto projektu je Slovenská národná knižnica v Martine (ďalej SNK), participujúcimi knižnicami sú tieto knižnice:

- Ústredná knižnica Slovenskej akadémie vied v Bratislave,
- Slovenská chemická knižnica pri FCHPT STU v Bratislave,

- Univerzitná knižnica pri Univerzite sv. Cyrila a Metoda v Trnave,
- Slovenská poľnohospodárska knižnica pri SPU v Nitre,
- Univerzitná knižnica pri Trenčianskej univerzite Alexandra Dubčeka v Trenčíne,
- Univerzitná knižnica pri Žilinskej univerzite v Žiline,
- Slovenská lesnícka a drevárska knižnica pri Technickej univerzite vo Zvolene,
- Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici,
- Štátna vedecká knižnica v Prešove,
- Štátna vedecká knižnica v Košiciach.

Systém NAVIGA ako jeden z výsledkov vyššie uvedeného projektu, slúži na prezeranie, vyhľadávanie, triedenie a správu externých EIZ knižnice, ďalej na registráciu, aktiváciu a správu prístupových práv používateľov k jednotlivým externým zdrojom. NAVIGA má tri používateľské úrovne:

1. používateľ,
2. knihovník (pracovník niektorej zo zapojených knižníc s právom prihlásiť sa do správy používateľov vlastnej knižnice, s právom overovať údaje záujemcu o prístup k EIZ, aktivovať účet žiadateľa o registráciu),
3. editor – správca zdrojov (pracovník s právom vytvárať užívateľov typu knihovník a s právom spravovať informačné zdroje).

Registrácia používateľa

Používateľ môže vzdialene pristupovať k EIZ len cez svoj používateľský účet, ktorý si vytvorí vyplnením webového registračného formulára na stránke <https://eiz.snk.sk>, odkaz [zaregistrovať](#) (obr.1) týmito údajmi:

- prihlasovací e-mail (login),
- prihlasovacie heslo a jeho overenie,
- meno a priezvisko,
- adresa trvalého bydliska (ulica, mesto, PSČ), prípadne telefónny kontakt,
- spádová oblasť, čím sa myslí knižnica, cez ktorú chce získať právo prístupu k EIZ.
- súhlas s licenčnými podmienkami, ktoré sú uvedené tiež na hlavnej stránke (odkaz [Podmienky použitia](#)).

Po úspešnom odoslaní formulára sa záujemcovi o prístup zobrazí adresa aktivačného miesta – príslušnej zvolenej knižnice. Primárnu registráciu s potvrdením žiadosti o aktiváciu konta vykoná pracovník spádovej knižnice počas návštevy žiadateľa, kedy sa kontrolou uvedených registračných údajov potvrdí ich platnosť a po podpísaní zmluvy medzi používateľom a SNK (prípadne v zastúpení pracovníkom participujúcej knižnice) sa zaväzuje žiadateľ dodržiavať licenčné podmienky pre prístup k EIZ cez systém NAVIGA. Konečnú aktiváciu vykoná pracovník SNK najneskôr do 48 hodín po doručení potvrdenej žiadosti.

Používateľovi, po aktivácii konta zo strany SNK, je zaslaný informačný e-mail a môže začať pracovať. Jeho užívateľský účet je aktívny 1 kalendárny rok a služby sú poskytované bezplatne. Krátko pred ukončením platnosti aktivácie, systém zašle na e-mailovú adresu používateľa upozornenie o blížiacom sa ukončení platnosti účtu a ponúkne mu možnosť predĺžiť si registráciu o ďalší rok.

Systém aktívnemu používateľovi umožňuje editovať jeho registračné údaje, medzi ktoré patrí aj heslo. V prípade, že heslo zabudne, môže požiadať o jeho zaslanie na platnú (registrovanú) e-mailovú adresu.

Dôležitým aspektom vyžívania služieb vzdialeného prístupu prostredníctvom systému NAVIGA je to, že registrovaný používateľ je v zmluvnom vzťahu nie so Slovenskou poľnohospodárskou knižnicou, ale podpísaním licenčnej zmluvy vzniká zmluvný vzťah medzi používateľom a Slovenskou národnou knižnicou. Preto po prihlásení do systému sú všetky jeho aktivity v sieti registrované ako aktivity SNK.



Užívateľ: **Neprihlásený**

Pre plnohodnotný prístup k informačným zdrojom je potrebné sa **prihlásiť** / **zaregistrovať**

O projekte

Kontakty Informačno-vedeckých centier SNK

Pomocník

Nová registrácia

* Povinná položka

* Prihlasovací e-mail

* Prihlasovacie heslo

* Zopakovať heslo

* Meno a priezvisko

* Adresa

* PSČ

* Mesto

* Spádová oblasť -- vyberte spádovú oblasť --

Telefón

Súhlasím s licenčnými podmienkami

Obr. 1 Registračný formulár

Obsahové zameranie systému NAVIGA

Systém NAVIGA sprístupňuje kolekciu e-knží a e-časopisov viacerých renomovaných zahraničných vydavateľov (EBSCO, Elsevier, Springer, Sage, Emerald, Wiley, IET), celkovo 10 hlavných databáz:

- Elsevier ScienceDirect Encyclopedies and Refworks,
- Elsevier ScienceDirect E-books,
- Elsevier Engineering Village REFEXLEX,
- Springer–E-books,
- Sage Premier 2008-2009,
- Emerald Insight,
- Wiley–InterScience – E-books,
- Wiley-Interscience – Reference Works,
- IET Digital Library a
- EBSCO.

Kolekcia databáz pozostáva zhruba z 57.000 titulov vedeckých a odborných publikácií v plnom texte. Ich tematické zameranie je veľmi široké, nejde len o poľnohospodárstvo, ale aj o potravinárstvo, biotechnológie, environmentálne vedy, techniku, strojárstvo, energetiku, inžiniering, počítačové vedy a technológie, informatiku, medicínu humánnu i veterinárnu, ekonomické, sociálne a humanitné vedy, ako aj právo. Zastúpené sú tiež prírodné vedy, napr. biológia, matematika, chémia, petrochémia, fyzika, astronómia. Pretože ide o publikácie svetových vydavateľov, je prevažná časť v anglickom jazyku, len asi 10% je v nemčine.

Elektronické knihy predstavujú hlavne encyklopédie, monografie, príručky a zborníky. Elektronické časopisy a ich obsahy sú prístupné cez jednotlivé roky, čísla, články.

Vyhľadávanie v systéme NAVIGA

Prihlásením sa cez prihlasovací e-mail a heslo, sa používateľovi otvorí jeho používateľské konto, prístup k EIZ. V ňom môže svoje požiadavky formulovať podľa viacerých kritérií:

- názov publikácie,
- autor,
- ISBN / ISSN,
- vydavateľstvo,
- kategórie (kolekcie vydavateľstiev),
- typ dokumentu.

Vyhľadané informačné zdroje sú abecedne zoradené podľa prvého slova z názvu a výsledok vyhľadávania sa zobrazuje po 50 záznamoch na strane. Výsledok vyhľadávania je vždy zobrazený v tvare: názov publikácie, názov vydavateľstva, kolekcia, kategória a typ dokumentu. V názve publikácie je odkaz na publikáciu na stránke vydavateľa, ostatné zobrazené údaje k danému dokumentu môžu slúžiť ako filtre. Používateľ má vo svojom konte k dispozícii záložku Osobná zložka. V nej si môže uložiť buď celé vyhľadávanie alebo svoje obľúbené tituly jednotlivito.

Záver

Systém NAVIGA funguje už viac ako rok. Pri hodnotení jeho využívania Slovenská poľnohospodárska knižnica môže skonštatovať, že v porovnaní s ostatnými participujúcimi knižnicami dosahuje stredné hodnoty ako v počte používateľov, tak aj v počte zrealizovaných rešeršných vyhľadávaní. Cieľom ďalšej práce je nielen získať nových používateľov, ale snahy sa orientujú aj na skvalitnenie používateľského komfortu a to v spolupráci s garantom projektu a riešiteľmi aplikácie. Ako najväčšia výzva sa javí doriešenie ďalších vyhľadávacích limit ako je vyhľadávanie pomocou kľúčových slov na úrovni federatívneho vyhľadávania vo všetkých doptupných zdrojoch.

Abstrakt

Systém NAVIGA slúži registrovaným používateľom pre vzdialený prístup k externým plnotextovým multidoborovým databázam e-kníh a e-časopisov renomovaných svetových vydavateľstiev. Rozširuje sa tým portfólio elektronických informačných zdrojov Slovenskej poľnohospodárskej knižnice o hodnotnú, najmä monografickú a ďalšiu knižnú produkciu. Prináša vysoký používateľský komfort v podobe dostupnosti na platforme 7/24 v globálnom sieťovom komunikačnom prostredí.

Kľúčové slová

Databázy, elektronické informačné zdroje, licencované informačné zdroje, e-knihy, e-časopisy, vzdialený prístup, systém NAVIGA, informačno-vedecké centrá, Slovenská republika

Kontakt

Bc. Katarína ŠIMONČÍKOVÁ, Slovenská poľnohospodárska knižnica pri SPU v Nitre, Štúrova 51, 949 59 Nitra, tel.: 037/6415033, e-mail: katarina.simoncikova@uniag.sk

alebo: ivc@slpk.uniag.sk

Recenzent: Ing. Ľubica Šemeláková, CIT FEM SPU v Nitre